

magyar rész! Egyébként azonban elég hasznos könyv lehet ez a rész is megérdemli, hogy nemcsak ott, hol Dávid egyéb könyvei szerepelnek, hanem egyéb helyeken is több mondva csinált szótárunkat kieszorítsa a használatból; — de így kétségesseé válik gyakorlati haszna különösen a gyengébbek kezében. Kívánom tehát, hogy a különben nem «*ἀνεὸ ἰδρωτός*» készült munkát újabb kiadásában a mondott fogyatkozásoktól teljesen megtisztítva üdvözölhessük.

BÓDISS JUSZT IN.

Dr. Holzweiszig Frigyes Latin gyakorlókönyve a harmadik osztály számára. Fordította és latin-magyar szótárral ellátta *dr. Pecz Vilmos*. Budapest, 1890. Franklin-Társulat, Ara 1 frt 40 kr.

Kétségkívül nagyon érdemes munkát végzett Pecz Vilmos, mikor a magyar gymnasiumokra nézve hozzáférhetővé tette a nagy elterjedtségnek örvendő Holzweiszig-féle latin gyakorlókönyvet, annyiival inkább, mert az első és második osztály számára írt gyakorlókönyvek nálunk már használatban vannak. A harmadik osztály tananyagát felölelő könyv derekasan megválogatott olvasmány alapján bevezeti a tanulót a mondattani studium első felébe. Cornelius Nepos, Cæsar és Cicero latin-ságával szerkesztett gyakorlatok révén a fiú megtanulhatja a latin mondattannak megszokottabb jelenségeit és főleg az esettant. A magyarból latinra fordítandó szöveg összefüggő olvasmányt képez és Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Alcibiades és Epaminondas életrajzát tartalmazza. Az eredeti munkának bizonyára egyik nagy előnye, hogy szép átnézhető egymásutánban bőséges tananyaggal látja el azt az osztályt, melynek számára azt szerzője írta. A magyar tanár valóságos embaras de richesse-ben találhatja magát, mikor e gazdag tartalomból eklektikus módjára tetszése szerint válogathat. Ez magában véve igen szép dolog és egy tankönyv inkább nyújtson többet, mint kevesebbet. A tanár tapintata majd kijelöli az elhagyandó dolgokat, ha ezek talán túlmennek a célján; de másrészt ismét nem lehet tagadni, hogy a túlságos nagy és bizonyos tekintetben felesleges mennyiségű anyag esetleg megdrágítja a könyvet. A mi szóban forgó könyvünknek sikerült magyar átültetéséről és pompás szép kiállításáról csak a dicséret hangján szólhatunk, de árát (1 frt 40 kr.) kissé sokaljuk. Mert hiszen a latin mondattan mellett csak egy évig használható segédkönyvről van szó, melyet a negyedik osztályban egy másik gyakorlókönyv vált fel. De ezt nem tekintve, a jelen gyakorlókönyv igen jó szolgálatot tehet latinnyelvi tanításunknak, melynek megjavítására nekünk tanároknak minden követ meg kell mozdítanunk.

Igen sikerült része a könyvnek az egyes gyakorlatokkal párhuzamosan haladó szójegyzék, mely a tanulót megkiméli az időt rabló és

lélekölő szótárforgatástól. Nemcsak egyes szavak jelentését, hanem egész kifejezések magyarázatát tartalmazza ez a szójegyzék. Ezen kívül van még külön betűrendes latin-magyar és magyar-latin szótár is, hogy a tanuló szükség esetén az egyszer már előfordult, de feledésbe ment szavakat is megtalálhassa. E szótár készítése nem íkis munkát adott a könyv fordítójának, de talán el is maradhatott volna, a mivel a tankönyv közel két ívvel kurtább és olcsóbbá lett volna. Megjegyzem egyébképen, hogy a nyomtatás tiszta és az egész könyv ugyszólván teljesen ment a boszantó sajtóhibáktól, melyektől néhány tankönyv csak úgy hemzseg. A szótagok quantitása is rendszerint jelezve van, főleg ott, hol a tanulók az iskolai praxis tanúsága szerint hibát szoktak elkövetni. Ebből a szempontból nézve a szótárt, szintén csak keresve találunk benne kis vétségeket. Mindössze ezeket a hibákat jegyeztem ki magamnak: «*adiūvo*» (adiūvo helyett) «*auctoritas*» (az *o* hosszú), «*infimus*»-ban az *i* rövid és ezért a hangsúly is az antepænultimán van; szintűgy «*pristimus*»-ban is a pænultima rövid; a «*sacrilégium*»-ban az «*e*» rövid; az *indiligens* szóban az antepænultima hosszú; továbbá völnutas áll völnutas helyett; bizonyára csak sajtóhibából lett az «*itërum*» szónak rövid *e*-je hosszúvá.

Nem tudom, hogy az iskolai gyakorlat szempontjából nem volna-e czélszerű, a szónál a hangsúlyt is külön megjelelni valami kis ékalakú jeggyel. Tapasztalatból tudjuk, hogy úgyszólván minden tanuló, sőt sok tanár is hibásan hangsúlyozza az ilyen szavakat, mint: *cónfero*, *pérfero*, *circúmdare*, *prósequor*, *ímpetro*, *Themístocles* (szinte rendszeren *Themistócles*-nek ejtik); továbbá a *societas*, *íncolo*, *pérfidus*, *prístinus*, *cónsumo*, *sacñlégus* *díriigo*, *díruo*, *circúitus*, *commémoro*, *ædífico* stb. szavakat is rendszerint hibásan hangsúlyozzák. Épen nem ártana a következő szavaknál a hangsúlyos antepænultimát feltüntetni quantitásával együtt, mert a tanulók hosszasan szokták azt kiejteni, csak azért, mert rajta van a hangsúly; pl. *memória*, *condicio*, *hospitium*, *inítium*, *difficilis*, *astrológia*, *auxílium* stb. A latin orthoepia teljes joggal megkövetelheti az iskolától a pontosságot. Tagadhatatlan tény, hogy mi magyarok a latin szavakat tisztán ejtjük ki vagy legalább is tisztábban, mint akár a németek, akár a francziák vagy olaszok, de a hangsúlyozás tekintetében permultum peccatur intra et extra muros. Pedig hát voltaképen a hangsúly üti nyélbe a szó testét és a latin nyelv gyönyörű hangzatosságát nagyban emeli.

Általában véve Pecz Vilmosnak e legújabb munkáját jó lélekkel ajánlhatjuk a tisztelt kartársak szíves figyelmébe.

Dr. PRUZSINSZKY JÁNOS.